

(0,8%), халық санындағы жұмыс күші үлесінің 1,1%, өткен жылмен салыстырғанда 70,5 мың адамға азайғаны байқалады.

Еңбек нарығының теріс сипаттамаларына жатқызуға болады:

- жалақы мен еңбек өнімділігінің, ЖІӨ-дегі еңбекақы үлесінің төмен деңгейінің салдары бар нарықтың институционалдық дамымауы;

- білікті еңбек үшін төмен ақы төлеу кезінде халықты жұмыспен қамтудың жоғары деңгейі;

- жұмыс күшіне сұраныс пен ұсыныстың біліктілік-кәсіби құрылымының сәйкес келмеуі;

- кадрларды даярлаудың ұлттық экономика қажеттіліктеріне сәйкес келмеуі;

- халықтың жекелеген топтарын жұмысқа орналастыру қиындығы (әйелдер, жастар, зейнеткерлік жас алдындағы тұлғалар, мүгедектер);

- аймақтық еңбек нарықтарының үлкен саралануы;

- депрессивті, жұмыс күші мол ауылдық аудандарда, шағын қалаларда жұмыссыздықтың жоғары деңгейі.

Ынталандыру тетігі қолда бар жүйе кезінде мотивация тетігін өзгертпей, оны күшейте отырып, әсер етуді болжайды. Ынталандыру - бұл құндылықтар жүйесінің болуын және уәждер иерархиясын болжайтын күрделі процесс.

Еңбекті ынталандыруға жағдай жасауды көздейді, оның тиімді еңбек қызметі, бағытталған қол жеткізу белгіленген көрсеткіштері мен еңбек нәтижелерін айналады қажетті критерий қанағаттандыру үшін маңызды қызметкердің қажеттіліктерін, және соның салдары ретінде қалыптастыру, оның себептері еңбек.

Ынталандыру жүйесі, әдетте, белгілі бір реттелген еңбек қызметі тәртібіне сүйенеді. Яғни сәтінде күшіне енуі қызметкердің еңбек қатынастары көзделеді, ол орындауға дайын белгілі бір шеңбер міндеттерін белгілі бір сыйақы үшін. Мұнда сөз еңбекті ынталандыру туралы емес: ұсынылған талаптарды орындамағаны үшін жазадан қашу себептері жұмыс істейді, олар сыйақыны ішінара төлеу немесе еңбек қатынастарын ұзу түрінде көрсетіледі. Яғни ынталандырудың негізгі мақсаты-адамды жұмыс істеуге итермелеу емес, оны жақсы жұмыс істеуге, оның еңбек қызметінің көрсеткіштерін жақсарту.

Осылайша, ынталандыру еңбек – бұл талаптар жиынтығы және олардың тиісті мадақтау және жазалау. Ол менеджментте қазіргі уақытта қызметкер үшін маңызды қажеттіліктерді қанағаттандыра алатын игіліктер жиынтығының болуын және оларды еңбектің жоғары нәтижелері үшін қызметкерге сыйақы беру үшін пайдалану мүмкіндігін болжайды [2].

Әдебиеттер

1. Александрова Н.А., Шарапова В.М. Стимулирование как метод управления трудом и его влияние на конкурентоспособность организации// Экономика и предпринимательство. – 2017. - №10-2 (87-2) С. 811-816

2. Экономика и социология труда. Под ред. Кибанова А.Я.- М.: ИНФРА- М, 2015. – 583 с.

Болатова Д.Ж., 1 курс (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарУ)

Ғылыми жетекшісі – э.ғ.к., доцент Романько Е.Б.

ОФФШОРЛЫҚ ОРТАЛЫҚТАРДЫҢ ЕРКІН ЭКОНОМИКАЛЫҚ АЙМАҚТАР ЖҮЙЕСІНДЕГІ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қазіргі жағдайда «Еркін экономикалық аймақтар» әлемдік тәжірибеде кең таралған шарттар болып табылады және халықаралық экономикалық қатынастарды дамытуда маңызды орын алады. Еркін экономикалық аймақ (бұдан әрі - ЕЭА) - ұлттық және шетелдік кәсіпкерлер үшін жеңілдікті экономикалық жағдайлары бар шектеулі аумақ. Еркін экономикалық аймақ қалған аумақтарға қатысты ерекше құқықтық мәртебеге ие. Еркін экономикалық аймақтар сыртқы сауда, жалпы экономикалық, әлеуметтік, аймақтық және ғылыми-техникалық міндеттерді шешу үшін құрылады.

Әлемдік сауданы ырықтандырудан, АКТ саласындағы прогрессивті жетістіктерден туындаған жаһандану процестері жоғары бәсекелестікке ықпал етті, онда әр экономикалық субъект пен экономикалық жүйе шығындарды азайтуға және икемділікті арттыруға тырысты. Еркін экономикалық аймақтарды дамыту салық жеңілдіктері арқылы алға қойылған мақсаттарға қол жеткізуге мүмкіндік берді. Бүгінгі таңда ЕЭА-ның ең көп саны Солтүстік Америка мен Азия

аумағында жұмыс істейді. Бірақ біртіндеп ЕЭА саны Кариб бассейні, Таяу Шығыс және Орталық Америка аймақтарына баса назар аударып отырып, бүкіл әлемде өсуде.

Әлемде көптеген еркін сауда аймақтары және, тиісінше, олардың көптеген түрлері барын айта кеткен жөн. Сонымен, осы мақаланың аясында 20 ғасырдың 70-ші жылдары ұйымдастырыла бастаған арнайы еркін экономикалық аймақтың бір түрі ретінде оффшорлық аймақтарға назар аударуға болады.

«Оффшорлық» термині ағылшынша «offshore» сөзінен шыққан, ол сөзбе-сөз «жағадан тыс» дегенді білдіреді. Бұл жерде немесе суда орналасқан орны болса да, мемлекеттің ұлттық шекараларынан тыс орналасқан орынды білдіреді. Оффшорлық аймақтар - бұл резидент емес компаниялар үшін салық салуда айтарлықтай жеңілдіктер белгіленген елдер немесе мемлекеттердің белгілі бір аумақтары. Осындай аймақтардың юрисдикциясындағы шетелдік компаниялардың ашылуы жергілікті экономикаға шетелдік капиталды тартады және ұлттық бизнесті оның ықпалынан қорғайды. Оффшорлық аймақтар мен басқа ЕЭА арасындағы басты айырмашылық - бұл жерде тіркелген компанияларға өндірістік қызметпен айналысуға тыйым салынады. Сонымен қатар, оффшорлық компанияның өзіндік артықшылықтары бар, мысалы, ұйымдастыру шығындары аз, кеңсе кеңістігін жалға алудың қажеті жоқ және меншік құқығы жоқ.

Оффшорлық аймақта тіркелген ұйымдар мен кәсіпорындар тіркеу, қайта тіркеу немесе жылдық жарналар, сондай-ақ басқа да кішігірім алымдар сияқты бір реттік төлемдер жасауы керек.

Мысалы, Коста-Риканың еркін аймақтары экспортқа арналған қызмет көрсететін компаниялар үшін қажет салықтық жеңілдіктердің кең спектрін ұсынады, соның ішінде капитал мен таза активтер салығын төлеуден босату, жер салығын төлеу, тауарлар мен қызметтерді сатып алу кезінде сату және тұтыну салығынан босату, барлық кіріс салықтарынан босату және кез-келген муниципалды немесе коммерциялық салықтан босату. Мысалы, Үндістан алғашқы жұмыс жылдарында еркін аймақтарда құрылған компаниялар үшін табыс салығын төмендетудің әртүрлі нысандарын, соның ішінде толық салық демалысын қамтамасыз ететін бірнеше еркін аймақтарды құрды.

Оффшорлық орталықтар - бұл бизнестің өркендеуі және капиталды қауіпсіз сақтау үшін қолайлы орын. Бүгінгі таңда әлемде шамамен 1,5 млн. оффшорлық компания бар, олардың негізгі бөлігі Кариб бассейнінде, Азия-Тынық мұхиты өңірінде және Батыс Еуропада шоғырланған.

Барлық оффшорлық орталықтардың шамамен 70% - ы дамушы елдерде, қалғандары индустриалды дамыған елдерде құрылған. Оффшорлық орталықтардың мысалдары, ең алдымен, Арал аумақтары – Антиль, Багам аралдары, Бермуд, Виргин, Кайман аралдары, Барбадос, Гернси және Джерси, Кипр, Мальта, Мадейра, сондай-ақ Гонконг, Батыс Самоа, Ирландия, Либерия, Ливан, Лихтенштейн, Панама, Сингапур және басқалар.

Көп жағдайда оффшорлық аймақтардың тән ерекшелігі - бұл елдерде еңбек және табиғи ресурстардың аз қоры бар, бірақ сонымен бірге олар жақсы стратегиялық орналасуы және дамыған инфрақұрылымы бар аумақтарда орналасқан.

Ретроспективті талдау көрсеткендей, мысалы, Швейцарияда Багам аралдары, Лихтенштейн, Монтевидео, Люксембург сияқты банктік құпияны насихаттаудың ұзақ тарихы бар екенін көрсетті. Әлемдік тәжірибеде Швейцария қаржы орталығының үлкен танымалдылығына ие.

Әлемдік тәжірибеде Швейцария қаржы орталығының үлкен танымалдылығына ие. Швейцария түпнұсқа және беделді салық аймағы болып саналады және бұл оффшорлық қаржы орталығы өзінің банктік қызметін бірнеше ондаған жыл бұрын бастаған. 21 ғасырдың басында көрші елдердегі экономикалық және саяси толқуларға байланысты Швейцария инвестицияларды, атап айтқанда Ресей мен Германияны белсенді түрде қолдады.

Халықаралық экономикалық қызметтің жаһандану процестері шеңберінде көптеген елдердің тәжірибесі Қазақстан аумағында ЕЭА дамыту үшін пайдалы, біздің еліміз аумақтық тұрғыдан қолайлы жағдайларға ие, сондай-ақ елде жүргізіліп жатқан экономикалық саясат еркін экономикалық аймақ үшін мүмкіндіктер жасайды. Еркін экономикалық аймақтардың түрлі артықшылықтары мен рәсімдерін ықпалдастыру бізге өз жинақтарымызды барынша арттыруға және ЕЭА-дағы өз пайдалану шығындарымызды барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

1. Ширяев Р.В., Оффшорные центры как один из видов свободных экономических зон //Бизнес в законе, 2011г., №1
2. Баландина А.С., Баннова К.А., Брайченко А.А., Зарубежный опыт создания особых экономических зон в развитых странах//Проблемы учета и финансов 2016г., №4(24)